नं० ११३१-घ

सूर्यसूक्तम् (वेदः)

नं० ११३१-घ
पत्राणि ८ (संपूर्णम्)

पत्रे

सं० ११२१५

~~सूर्यसूक्तम्~~

८ पत्राणि

वेद- १६ सौ

१ ॐश्रीगणेशायनमः हरिः ॐम् सौरसूक्तप्रारंभः उदुत्यंजातवेदसं
देवंवहंतिकेतवः दृशेविश्वायसूर्यं अपत्येतायवोयथानक्षत्रायं
त्यक्तुभिः सूरायविश्वचक्षसे अदृश्रमस्यकेतवोविरश्मयोज
नांअनु भ्राजंतोअग्नयोयथा तरणिर्विश्वदर्शतोज्योतिष्कृदसिसू
र्य विश्वमाभासिरोचनं प्रत्यङ्देवानांविशः प्रत्यङ्ङुदेषिमानुषान्
प्रत्यङ्विश्वंस्वर्दृशे १ येनापावकचक्षसाभुरण्यंतंजनांअनु त्वं
वरुणपश्यसि विद्यामेषिरजस्पृथ्वहामिमानोअक्तुभिः पश्यं
जन्मानिसूर्य सप्तत्वाहरितोरथेवहंतिदेवसूर्य शोचिष्केशंवि

चक्षण अयुक्त सप्त शुन्ध्युवः सूरो रथस्य नप्त्यः ताभिर्याति स्वयुक्ति
भिः उद्वयं तमसस्परि ज्योतिष्पश्यन्त उत्तरं देवं देवत्रा सूर्यमगन्म
ज्योतिरुत्तमं उद्यन्नद्य मित्रमह आरोहन्नुत्तरां दिवं हृद्रोगं मम
सूर्य हरिमाणं च नाशय शुकेषु मे हरिमाणं रोपणाकासु दध्म
सि अथो हारिद्रवेषु मे हरिमाणं निदध्मसि उदगादयमादित्यो
विश्वेन सहसा सह द्विषन्तं मह्यं रन्धयन्मो अहं द्विषते रधं २ चित्रं
देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः आप्रा द्यावापृथि
वी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्च सूर्यो देवीमुषसं रोचमा

१ नोमर्योनयोषामभ्येतिपश्चात् यत्रानरोदेवयंतोयुगानिवितन्वते
२ प्रतिभद्रायभद्रं भद्राअश्वाहरितःसूर्यस्यचित्राएतग्वाअनुमा
द्यासः नमस्यंतोदिवआपृष्ठमस्थुःपरिद्यावापृथिवीयंतिसद्यः
तत्सूर्यस्यदेवत्वंतन्महित्वंमध्याकर्तोर्विततंसंजभार यदेदयु
क्तहरितःसधस्थादाद्रात्रीवासस्तनुतेसिमस्मै तन्मित्रस्यवरु
णस्याभिचक्षेसूर्योरूपंकृणुतेद्योरुपस्थे अनंतमन्यद्रुशदस्य
पाजःकृष्णमन्यद्धरितःसंभरंति अद्यादेवाउदितासूर्यस्यनिरं
हसःपिपृतानिरवद्यात् तन्नोमित्रोवरुणोमामहंतामदितिः २

युः पृथिवीउतद्योः ३ इंद्रंमित्रंवरुणमग्निमाहुरथोदिव्यः स
सुपर्णोगरुत्मान् एकंसद्विप्राबहुधावदंत्यग्निंयमंमातरिश्वा
नमाहुः कृष्णंनियानंहरयःसुपर्णाअपोवसानादिवमुत्पतंति
तआववृत्रन्त्सदनादृतस्यादिद्घृतेनपृथिवीव्युद्यते हंसःशुचि छ ५
षद्वसुरंतरिक्षसद्धोतावेदिषदतिथिर्दुरोणसत् नृषद्वरसदृ
तसद्व्योमसदब्जागोजाऋतजाअद्रिजाऋतं यत्त्वासूर्यस्वर्भा
नुस्तमसाविध्यदासुरः अक्षेत्रविद्यथामुग्धोभुवनान्यदीधयुः
यदद्यसूर्यब्रवोनागाउद्यन्मित्रायवरुणायसत्यं वयंदेवत्रादि

१ तेस्यामतवप्रियासोअर्यमन्गृणंतः उत्सूर्योबृहदर्चींष्यश्रेत्पु
रुविश्वाजनिममानुषाणां समोदिवाददृशेरोचमानः क्रत्वाकृ
तःसुकृतःकर्तृभिर्भूत् ससूर्यप्रतिपुरोनउद्गाएभिस्तोमेभि
रेतशेभिरेवैः प्रनोमित्रायवरुणायवोचोनागसोअर्यम्णेअग्नये
च विनःसहस्रंशुरुधोरदन्त्वृतावानोवरुणोमित्रोअग्निः यच्छंतु कं ४
चंद्राउपमंनोअर्कमानःकामंपूपुरंतुस्तवानाः उद्वेतिसुभगो
विश्वचक्षाःसाधारणःसूर्योमानुषाणां चक्षुर्मित्रस्यवरुणस्य
देवश्चर्मेवयःसमविव्यक्तमांसि उद्वेतिप्रसवीताजनानांमहान् २

न्केतुरर्णवःसूर्यस्य समानंचक्रंपर्याविवृत्सन्यदेतशोवहति

धूर्षुयुक्तः विभ्राजमानउषसामुपस्थाद्रेभैरुदेत्यनुमद्यमानः

एषमेदेवःसविताचच्छंदयःसमानेनप्रमिनातिधाम दिवोरुक्म

उरुचक्षाउदेतिदूरेअर्थस्तरणिर्भ्राजमानः नूनंजनाःसूर्येण

प्रसूताअयंनर्थानिकृणवन्नपांसि यत्राचक्रुरमृतागातुमस्मै

श्येनोनदीयंनन्वेतिपाथः उदुत्यद्दर्शतंवपुर्दिवएतिप्रतिह्वरे

यदीमाशुर्वहतिदेवएतशोविश्वस्मैचक्षसेअरं घ्रीलौः घ्रीलौः

जगतस्तस्थुषस्पतिंसमयाविश्वमारजः सप्तस्वसारःसुविताय

४ सूर्य्यंवहंतिहरितोरथे तच्चक्षुर्देवहितंशुक्रमुच्चरत पश्येमशार
५ दःशतंजीवेमशरदःशतं बण्महाँअसिसूर्यबलादित्यमहाँअसि
महस्तेसतोमहिमापनस्यतेद्धादेवमहाँअसि बट्सूर्यश्रवसाम
हाँअसि सत्रादेवमहाँअसि मह्नादेवानामसुर्यःपुरोहितोवि
भुज्योतिरदाभ्यं नमोमित्रस्यवरुणस्यचक्षसेमहोदेवायतदृतंस
पर्य्यत सामासत्योक्तिःपरिपातुविश्वतोद्यावाचयत्रततनन्नहानि
च विश्वमन्यंनिविशतेयदेजतिविश्वाहापोविश्वाहोदेतिसूर्यः।
नतेअदेवःप्रदिवोनिवासतेयदेतशेभिःपतरैरथर्य्यसि प्राची ८
दूरेदृशेदेवजातायकेतवेदिवस्पुत्रायसूर्यायशंसत॥

नेमन्यदनुवर्ततेरजः उदन्येनज्योतिषायासिसूर्य येनसूर्यज्यो

तिषाबाधसेतमोजगच्चविश्वमुदियर्षिभानुना तेनास्मद्विश्वा

मनिरामनाहुतिमपामीवामपदुष्वप्न्यंसुव विश्वस्यहिप्रेषितो

रक्षसिव्रतमहेलयन्नुच्चरसिस्वधाअनु यदद्यत्वासूर्योपब्रवाम

हैतन्नोदेवाअनुमंसीरतक्रतुं तन्नोद्यावापृथिवीतन्नआपइन्द्र

शृण्वन्तुमरुतोहवंवचः माशूनेभूमसूर्यस्यसंदृशिभद्रंजीवन्तो

जरणामशीमहि विश्वाहात्वासुमनसःसुचक्षसःप्रजावन्तो

अनमीवाअनागसः उद्यन्तंत्वामित्रमहोदिवेदिवेज्योग्जीवाःप्र

५ तिपश्येमसूर्य महिज्योतिर्विभ्रतंत्वाविचक्षणमास्वंतंचक्षुषेव
5 क्षुषेमयः आरोहंतंबृहतःपाजसस्परिवयंजीवाःप्रतिपश्येम
सूर्य यस्यतेविश्वाभुवनानिकेतुनाप्रचेरतेनिचविशंतेअक्तु
भिः अनागास्त्वेनहरिकेशसूर्यान्हांन्हानोवस्यसावस्यसोदि।
हि शंनोभवचक्षसाशंनोअन्हाशंभानुनाशंहिमाशंघृणेन।
यथाशमध्वन्छमसदुरोणेतत्सूर्यद्रविणंधेहिचित्रं अस्माकंदे
वाउभयायजन्मनेशर्मयच्छतद्विपदेचतुष्पदे अदत्पिबदूर्जयमा
नमाशितंतदस्मेशंयोररपोदधातन यद्वोदेवाश्चकृमजिह्वया ५

गुरुमनसोवाप्रयुतीदेवहेलनं अरावायोनोअभिदुछुनाय

तेतस्मिंतदेनोवसवोनिधेतन स्वाहानोदिवस्पातुवातोअंत

रिक्षात अग्निर्नः पार्थिवेभ्यः जोषासवितर्यस्यतेहरः शतंसवां

अर्हति पाहिनोदिद्युतःपतंत्याः चक्षुर्नोदेवःसवितावक्षुर्नउ

तपर्वतः चक्षुर्धातादधातुनः चक्षुर्नोधेहिचक्षुषेचक्षुर्विख्यै

तनूभ्यः संचेदंविचपश्येम सुसंदृशंत्वावयंप्रतिपश्येमसूर्य

विपश्येमनृचक्षसः विभ्राड्बृहत्पिबतुसोम्यंमध्वायुर्दधद्य

ज्ञपतावविह्रुतं वातजूतोयोअभिरक्षतित्मनाप्रजाःपुपोष॰

६ पुरुधाविराजति विभ्राड्बृहत्सुभृतंवाजसातमंधर्मन्दिवोध
6
रुणेसत्यमर्पितं अमित्रहावृत्रहादस्युहन्तमंज्योतिर्जज्ञेअसु
रहासपत्नहा इदंश्रेष्ठंज्योतिषांज्योतिरुत्तमंविश्वजिद्धन॰
बृहत् जिदुच्यते विश्वभ्राड्भ्राजोमहिसूर्योदृशउरुपप्रथेसहओजो उ५
अच्युतं विभ्राजञ्ज्योतिषास्व३रगच्छोरोचनंदिवः येनेमाविश्वा
भुवनान्याभृताविश्वकर्मणाविश्वदेव्यावता आयंगौःपृश्निरक्र
मीदसदन्मातरंपुरः पितरंचप्रयन्त्स्वः अन्तश्चरतिरोचनास्य
प्राणादपानतीव्यख्यन्॥महिषोदिवं त्रिंशद्धामविराजतिवाक ६

तेगायधीयते॥प्रतिवस्तोरहद्युभिः ऋतंचसत्यंचाभीद्धात्तपसो
ध्यजायत ततोरात्र्यजायततततः समुद्रोअर्णवः समुद्राद
र्णवादधिसंवत्सरोअजायत अहोरात्राणिविदधद्विश्वस्य
मिषतोवशी सूर्याचंद्रमसौधातायथापूर्वमकल्पयत दि
वंचपृथिवींचांतरिक्षमथोस्वः सविताप्श्चात्तात्सवितापुर
स्तात्सवितोत्तरात्तात्सविताधरात्तात् सवितानःसुवतुस
र्वतातिंसवितानोरासतांदीर्घमायुः घृष्टिर्क्षेचाङ्गंविशानप
तासांसूर्यएवदेवतानामेकेसूक्ताःसूर्यस्तवमन्यंते यक्षाभिः

सोहमितिध्यातव्यंयएतजेनसौर्येणसूर्य्यमहृदयहृरूपतिष्टंत ममायु
ष्यवंतारोग्यवंतोरूपवंतोधनवंतोबलवंतोबहुपुत्रवंतोसंतुष्टिवंतः
प्रजाकाममेधाकामब्रह्मवर्चसकामःश्रीकामःशांतिकामोवा एवं
भास्करस्याराधनं कुर्यात्सदागच्छहीपापक्षयार्थीव्याधिविमोचनार्थी
मोक्षार्थीचकुर्वीतसूर्य्यस्यैवसायुज्यंसरूपतांसलोकतामश्नुतेनमः
शौनकायनमः शौनकाय श्रीसवितासूर्य्यनारायणार्पणमस्तु ।
श्रीलक्ष्मीकांतसहाय ॥ शुभम् ॥ ॥